

OSIJEK I HVAR

Helena Sablić Tomić

Ovo je istraživanje jedan oblik dokumentarija zbivanja u dva kulturološka prostora, panonskom i mediteranskom, gradskom i otočnom. Predstave HNK iz Osijeka i osječki kroatisti s Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta svojim su kontinuiranim i dugogodišnjim prinosima znanstvenom skupu Dani Hvarskoga kazališta ostavljali kreativnog i znanstvenog traga. Doticaji Osijeka i Hvara preko ta dva medija prepoznaju se kroz sljedeće cjeline, a izdvojit ćemo ovom prigodom one predstave i rasprave koje ovaj doticaj, prema našem mišljenju, ponajbolje ilustriraju.

I. Kazališne predstave iz HNK Osijek koje su igrane na Danima Hvarskoga kazališta odnosno koje su s Hvara predstavljene u Osijeku

Prva predstava koja je izvedena, a nakon što je prošla izbornu selekciju, na Danima Hvarskoga kazališta iz HNK Osijek bila je drama *Đuka Begović* redatelja Ivana Martona. Riječ je o predstavi iz 1974. koja je svoju praiizvedbu imala 25. svibnja u Hvaru. Glavnu ulogu igrao je Fabijan Šovagović, uz njega su na sceni bili razni glumci iz Osijeka (Ana Kramarić, Ico Tomljenović, Milenko Ognjenović i drugi). Za scenu je ovaj roman Ive

Kozarca priredio Miroslav Mađer, scenograf je bio Dorian Sokolić, scensku glazbu potpisuje Dragutin Savin, a lektor je bio dr. Bratoljub Klaić.

Hvarsko pučko kazališe gostovalo je u Osijeku s dvije predstave. *Ribanje i ribarsko prigovaranje* u režiji Marina Carića u ratnoj dvorani, iza pozornice HNK, igralo se 16. prosinca 1992. Predstava je na maloj sceni pred prepunim gledalištem počela u 18 sati. Glumačka podjela iz 1992. koja je uprizorila arhetipske junake bila je sljedeća: Klement Zaninović, Prošper Gilve, Milan Lakoš, Ralf-Jacky Milatić, Petar Palarić, Fabijan Brkušić, Prošper Miličić, Nikša Kovačević, Jure Tomičić, Marino Jurić, Joško Martinić, Marino Miličić, Ivan Jeličić, Ivica Tomičić, Toni Barišić, Jan Milatić, Ante Lakoš, Visko Zaninović, Prošper Zaninović, Vislav Zaninović, Prošper Carić, Mili Zaninović.

Druga predstava koje je gostovala istoga dana u osječkom HNK s vrlo sličnim glumačkim postavom je *Prikazanje života sv. Lovrinca mučenika* koja je odigrana u osječkoj Kapucinskoj crkvi u 20 sati. Praizvedena je ova predstava Marina Carića 23. srpnja 1970. u Hvaru, a bila je ona i njegova prijemna predstava za upis na Akademiju dramskih umjetnosti u Zagrebu. U višedesetljetnom životu, kako piše Mira Muhoberac u *Vijencu* br. 424, »stotinjak je puta *Sveti Lovrinac* odigran u Gradu i po otoku Hvaru, a ostalih stotinjak diljem Hrvatske i svijeta (Brazil, Argentina, Urugvaj, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Mađarska, Italija, Švicarska, Austrija, Crna Gora, Srbija, Bosna i Hercegovina, Slovenija...). Tajnik i voditelj Hvarskoga pučkoga kazališta, profesor Milan Lakoš jedini je glumac u predstavi koji je odigrao sve predstave do danas!«

II. Dokumenti koji čine znanstvene prinose osječkih kroatista koji su svoja priopćenja na Danima vezali za tematski prostor Slavonije i objavljivali ih potom u zborniku

Osječka kroatistika svoje podrijetlo ima u Katedri za jugoslavistiku pri Pedagoškom fakultetu u Osijeku koji je osnovan 1977., a nakon tridesetak godina, točnije 2004. mijenja ime i postaje Filozofski fakultet. Katedra za

jugoslavistiku se preimenuje u Odsjek za hrvatski jezik i književnost. Među prvim znanstveno-istraživačkim prinosima objavljenim u zborniku čitaju se prilozi Stanislava Marijanovića i Branke Brlenić-Vujić.

U zborniku broj 5 iz 1978. Stanislav Marijanović objavljuje prilog »O proučavanju drame i kazališnog života u Slavoniji u 18. stoljeću«, ističući kako »suvremena sustavna teatrološka istraživanja koja se provode u okviru Dana Hvarškoga kazališta i današnja saznanja o hrvatskoj drami i kazališnom životu do XVIII. stoljeća u sjevernoj Hrvatskoj zahtijevaju, ali i omogućuju potpunije poznavanje izvora nacionalne umjetničke kulture i u Slavoniji«. ¹ Prvo je građansko profesionalno kazalište u Slavoniji osnovano 1750. i bilo je smješteno u sjevernom krilu General kasarne u Tvrđi pod nazivom »Esseker Theatrum«. Navodi nadalje autor i znanstvene radove o drami i kazalištu, počevši od 1906. i Dragutina Prohaske, spominjući uz to i istraživanja Josipa Bosendorfera i Kamila Firingnera s člancima »Glumci u njemačkom kazalištu« i »Prvih 85 godina osječkog kazališta«. Firingner je Bosendorferova istraživanja nadopunio ukazavši na pojavu glumaca u Osijeku već 1733. Osnovne prinose proučavanju slavonske kazališne baštine daju, prema mišljenju Marijanovića, Tomo Matić, Marin Franičević i Marko Fotez. Posebice je za istaknuti iz ovoga članka tekst pronađene role koja ide uz zadnju scenu 3. čina uz komediju *Judita* »koju je u Matićevu izdanju u Osijeku Antun Andrija Brlić prepisao između 1774. i 1780.« ² Analizom pronađenoga Matićeva predloška i Brličeve prepisane varijante, Stanislav Marijanović zaključuje kako upravo ta scena predstavlja posve »novu varijantu od objelodanjene« jer NE započinje Kolumbininim pocikivanjem već Hanswurstovim monologom, a i naslovno se razlikuju (*Actus primis Intermedii, answurst sollo*).

¹ Stanislav Marijanović, »O proučavanju drame i kazališnog života u Slavoniji 18. stoljeća«, *Dani Hvarškoga kazališta XVIII stoljeće – eseji i građa o hrvatskoj drami i teatru*, sv. 5., Split, 1978., str. 374.

² Ibid. pod 1, Marijanović, str. 390.

U zborniku 6 iz 1979. Branka Brlečić-Vujić u raspravi »Kvantitativne varijacije u ustrojstvu drame u 19. stoljeću« posebice naglasak stavlja na književnopovijesne probleme teorijske misli o dramskom književnom djelu, navodeći kao ilustrativne primjere baladične varijacije unutar ustroja tragične drame Janka Jurkovića *Smiljana*, zatim varijacije književnog mita o Franji Trenku u pučkom igrokazu *Barun Trenk* Josipa Eugena Tomića te komične varijacije unutar ustroja lakrdije *Tuna Bunjavilo* Josipa Kozarca. Autorica članka, slijedeći rasprave Marijana Matkovića iz knjige *Dramaturški eseji*, navodi kako Jurković u svojoj *Smiljani* nije uspio kroz monološke i dijaloške dionice utisnuti »nutarnju tragičnost likova te da tragičnost mora biti usklađena s izrazom kao nosiocem tog čuvstva«. ³ Nije Branka Brlečić-Vujić ni u pučkom igrokazu Josipa Eugena Tomića *Barun Trenk* prepoznala neki estetski naboj, kao uostalom niti njezini prethodnici poput Nikole Batušića, Miroslava Šicela ili Marijana Matkovića, već njegovu jedinstvenost otkriva uz rub teksta u »dokumentarnoj slici stvarnosti i životu kao zrcalu vremena«. ⁴ Lakrdija *Tuna Bunjavilo* jedina je od tri analizirana predložka uspjela u svojoj strukturi ostvariti oznake komedije mada se ideja komičnoga više zadržavala na »verbalnom izričaju, a manje u prikazbi karaktera«. Ova poprilično površinsko-informativna analitička interpretacija u svojem zaključku donosi tezu kako je nemoguće »uskладiti vrijednosti tragičnog i komičnog unutar slavonske dramske književnosti XIX. stoljeća«. Osim spomenutih osječkih kroatista o prinosu slavonske književnosti nacionalnom korpusu pa samim time i znanstvenom skupu Dani Hvarškoga kazališta koji se iz godine u godinu prvoga tjedna mjeseca svibnja održavaju u Svečanoj gradskoj loži pri hotelu »Palace« u Hvaru, govorili su Zlata Šundalić kroz npr. raspravu »Literarne raspravice Josipa

³ Branka Brlečić-Vujić, »Kvantitativne varijacije u ustrojstvu drame XIX stoljeća«, *Dani Hvarškoga kazališta XIX stoljeće – eseji i građa o hrvatskoj drami i teatru*, sv. 6., Split, 1979., str. 223.

⁴ Ibid. pod 3, Brlečić-Vujić, str. 224.

Forka o slavonskoj književnosti 18. stoljeća«,⁵ Bogdan Mesinger u tekstu »Sceničnost slavonske epike (ogled o tipologiji diskursa)« i Milovan Tatarin koji se sustavno bavi starom hrvatskom književnošću pa je posebice za istaknuti njegov tekst »Sjećanje na Antuna Kanižlića u vrijeme hrvatskog narodnog preporoda«.⁶

O slavonskim književnicima pišu i Helena Sablić Tomić u članku »Dokumentarne biografije slavonskog Robina Hooda«, Marica Grigić u tekstu »Nepoznata drama Josipa Kosora«⁷ i Ivan Trojan u radu »Ekspozicija u dramskim tekstovima Srđana Tucića«.⁸ Radovi ovih znanstvenika srednje i mlađe generacije pokazatelj su sustavnog i kontinuiranog razvijanja istraživačkog mišljenja na Katedri za hrvatsku književnost Filozofskog fakulteta u Osijeku.

III. *Rasprave koje su tematizirale prostor grada Osijeka, te u kojima se naglasak stavljao na one književnike koji su egzistencijalno u jednom dijelu svojega života bili vezani uz Osijek*

Povjesničar i ravnatelj Arhiva u Osijeku Kamilo Firinger prvi je i jedini osječki znanstvenik koji je izvan akademske institucije objavio rad o kazalištu u Osijeku u zborniku Dana Hvarškoga kazališta br. 5 iz 1978.

⁵ Zlata Šundalić, »Literarne rasprave Josipa Forka o slavonskoj književnosti 18. stoljeća«, *Dani Hvarškoga kazališta: hrvatska književnost 18. stoljeća II – tematski i žanrovski aspekti*, sv. 22., Split, 1996., str. 292-308.

⁶ Milovan Tatarin, »Sjećanje na Antuna Kanižlića u vrijeme hrvatskog narodnog preporoda«, *Dani Hvarškoga kazališta: hrvatska književnost od preporoda do šenoina doba – građa i eseji o hrvatskoj poeziji*, sv. 25, Split, 1999., str. 222-239.

⁷ Marica Grigić, »Nepoznata drama Josipa Kosora«, *Dani Hvarškoga kazališta: hrvatska književnost i kazalište i avangarda dvadesetih godina 20. stoljeća – građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 30, Zagreb/Split, 2004., str. 344-362.

⁸ Ivan Trojan, »Ekspozicija u dramskim tekstovima Srđana Tucića«, *Dani Hvarškoga kazališta: počeci u hrvatskoj književnosti i kazalištu – građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 34, Zagreb/Split, 2008., str. 243-253.

Naslov njegove rasprave bio je o »Kazališnom životu u Osijeku u 18. stoljeću«, a u njoj se ističe kako se u Slavoniji bez obzira što je oslobođena od Turaka tek 1687., kazalište javlja nekih trideset godina prije nego li u Zagrebu. Posebice je, prema njegovom mišljenju, značajan rad Tome Matića iz 1938. koji kroz raspravu »Kazalište u starom Osijeku« piše o osječkim isusovačkim i franjevačkim školskim priredbama davanim od 1735. do 1775. Od XVIII. stoljeća, upisom glumaca u matične knjige čije popise donosi Firinger, potvrđuje se postojanje kazališnog života. Povjesničar Josip Bosendorfer ističe kao osnutak kazališta u Osijeku godinu 1765., međutim, u dokumentima je potvrđeno postojanje najstarije poznate kazališne priredbe odigrane 15. 11. 1750. jer se poslije nje, kako tvrde izvori, u građanskoj kuhaoni kave dogodila tučnjava između vojnih pisara i građanskih krojačkih pomoćnika zbog prigovora da su pomoćnici bili tijekom predstave opasani mačevima. Prva javna svjetovna predstava Gutenbergova je svečana drama u pet činova *Alana ili pobjednička svečanost Aleksandra Velikog*. Prema kazališnom oglasu prikazana je od družine Franje Brandaeisa 20. veljače 1808. Prema mišljenju Firingera, prva se hrvatska riječ sa svjetovne pozornice u Osijeku čuje 1848. prigodom gostovanja poljske »Domorotke« Uhlikove, a kojih 15 godina kasnije, pod vodstvom Paje Kolarića i Srećka Laja, daju se hrvatske predstave na pozornici u dvorani u Splavarskoj 23 i Društvu sv. Ignjacija. U Osijeku u drugoj polovici XIX. stoljeća gostuju s predstavama putujuće kazališne družine iz Zagreba i Novoga Sada, a 7. prosinca 1907. osniva se Hrvatsko narodno kazalište u ovome gradu. Firingerove bilješke nakon članka značajan su dokumentarni izvor podataka o glumcima i predstavama u Osijeku tijekom XVIII. i XIX. stoljeća.

U zborniku br. 7 iz 1980. Dragan Mucić piše o osnivanju osječčkog kazališta 1907. u kontekstu hrvatske kulture, naglašavajući pri tome ulogu njemačkih i mađarskih putujućih družina u oblikovanju hrvatske nacionalne kulture, a napose temelja kazališnog života. Prvi javni istup zbog prisutnosti njemačkog teatra u Osijeku organizirali su osječki sveučilišni đaci 1904.

kada protestiraju protiv jedne protuslavenske operete. Osječki knjižar Radoslav Bačić je u 6. broju iz 1906. *Novoga doba* objavio napis »Kazališno pitanje u Osijeku« u kojemu je naglasio nužnost osnivanja kazališta.

Na dan otvaranja HNK u Osijeku u *Narodnoj obrani* moglo se pročitati već na naslovnici napis SVEČANI DAN. »Mutan i kišovit osvanuo je današnji dan, ali je našem srcu miliji, nego stotine najljepših proljetnih dana, jer dočekasmo ono što je svaki Hrvat tako željno očekivao i oko čega se toliko truda uložilo; otvorenje našeg stalnog hrvatskog kazališta. Pred večer u svečanim odijelima – tako je molio Odbor – stao se pred kazalištem skupljati silan svijet. Radosni ljudi, kao nikad do tad u Osijeku, stiskali su ruke, grlili se, ljubili i veselili pred kazalištem. Nikada ranije pred tom starom zgradom koja je podignuta još 1886. nije bilo toliko radosti, zanosa i oduševljenja. Sva mjesta bila su rasprodana, u dvorani su mnogi stajali ili su morali ostati pred kazalištem«.⁹

Značajno je naglasiti da je do pojave osječkog kazališta zagrebačko kazalište bilo jedino profesionalno kazalište u Hrvatskoj i imalo zadaću širenja nacionalne kulture u našim krajevima pod Austro–Ugarskom. Godine 1909. u Dubrovniku je izvedena prvi put opera na hrvatskom jeziku što je zasluga gostovanja osječkog kazališta. Sličnu kulturološku ulogu u jačanju nacionalne i političke svijesti imala su gostovanja osječkog teatra u Splitu i Šibeniku.

Nakon dvadesetak godina, Stanislav Marijanović u zborniku 25 iz 1999. govori o osječkom gradonačelniku Antunu Stojanoviću u tekstu »Opisanje mog života: Autobiografija Antuna Stojanovića (prinos hrvatskom književnom bidermajeru)« naglašavajući kako je upravo on svojim autobiografskim rukopisom dao značajan prilog topohistoriografskom mjestopisu te je »osnažio kralježnicu hrvatskom književnom bidermajeru u trenutku pojave Augusta Šenoa«. Antun Stojanović (1822.

⁹ Dragan Mucić, »Osnivanje osječkog kazališta 1907. u kontekstu hrvatske kulture«, *Dani Hvarškoga kazališta, moderna – eseji i građa o hrvatskoj drami i teatru*, Split, 1980., str. 100.

– 1871.) osječki je gradonačelnik koji je bio poznat na hrvatskoj političkoj sceni kao zastupnik Narodne stranke, a potom i oporbene manjine unionista u Hrvatskom saboru. Marijanović je transkribirao autograf »Opisanja moga života« koji prati razdoblje od 1851. do 1866., a nadopunjeno je i nekrologom Antunu Stojanoviću koji potpisuje Eugen Savojski. Prvi koji je pronašao ovaj autograf negdje oko 1954. bio je Ante E. Brlić, tadašnji ravnatelj Gradskog muzeja i konzervator u Vukovaru. Autor članka donosi detaljan opis rukopisa u kojemu se kroz memoarski pogled slijedi priča jedne obitelji, jednoga grada, brojnih fotografija i društveno-političkih prilika.

Nakon dva zbornika čita se tekst Gorana Rema o Osječaninu Vladimiru Jelovšku Teharskom¹⁰ u kojemu autor interpretira njegove pjesničke tekstove iz *Simfonije I* (1898.) i *Simfonije II* iz 1900., zaključujući kako ovaj kopneni protoavangardist čini iskorak u poetskom pismu u odnosu na Kovačića i Kranjčevića. Rem Jelovšekom opusu prilazi iz biografske i kulturnopovijesne perspektive, naglašavajući pri tome utjecaj negativne kritike Milana Marijanovića objavljene u *Novoj nadi* 1898., a koja je glasila: »Hoće li Jelovšek postati muž i jedinstven individuum? Iz *Simfonija* to ne mogu razabrati. Mislim da nam je željeti da radi više, a ne savjetovati mu auktoritativno, da ne piše više – pa da vidimo«. ¹¹ Bez obzira na ovaj kritički »ubod«, u Jelovškovo se poetici prepoznaje »neautoritarni subjektni koncept svojevrsnog protoavangardizma koji demobilizira nacionalni bardizam ispostavljaajući potragu za odsutnim jakim subjektom koji eksplicira interes za rubne pozicije koji dodiruje ono Drugo i različito«. ¹² Zaključujući svoje precizne i komparativnim primjerima potvrđene uvodno naznačene teze, Rem smatra kako je Vladimir Jelovšek Teharski poput

¹⁰ Goran Rem, »Vladimir Jelovšek Teharski – kopneni protoavangardist«, *Dani Hvarškoga kazališta – književnost i kazalište hrvatske moderne – bilanca stoljeća*, sv. 27, Zagreb-Split, 2001.

¹¹ Ibid. pod 10, Rem, str. 320.

¹² Ibid. pod 10, Rem, str. 323.

Janka Polića Kamova prerano istupio s »projektom različitih demobilizacijskih i tamnosnih invencija oslobodivši se Heineove lakostihovne brzine i Kranjčevićeve svečane refleksije doprijevši pri tome do muške erotologičnosti.«¹³

U zborniku 33 iz 2007. Branka Brlečić-Vujić piše o *Simfonijama* kao o prešućenom Jelovšekovom dnevniku¹⁴ naslovljenom »*Simfonija*« (kad pročitaš »*Simfonije*« Vl. Jelovšeka). Tekst je nastao u Pragu, 17./18. XI. 1898. (svršeno 3 ½ u noći), a u njemu je ovaj pjesnik uspostavio dijalog glazbe, slike i riječi na prijelazu XIX. u XX. stoljeće između Osijeka, Zagreba i Praga (ali neposredno i Beča, Berlina, Krakova i Münchena), ispisujući književne protusvjetove s već naslućenim početkom poetike ekspresionizma. Ovaj praški dnevnik, napisan iz ruke »samotnog sanjara«, prema mišljenju autorice upravo je mikrohistorijski portret »budućih modernističkih europskih tijekova, ne samo kao portret jezika i kulture grada Praga na prijelomu stoljeća, nego i kao ozračje hrvatskog duhovnog europskog i srednjoeuropskog senzibiliteta u višeglasju fin de sièclea.«¹⁵ *Simfonijama* se provlači figura Žene kao Erosa, prkosi i čudoredne ikonografije, što kroz interpretacije Branke Brlečić-Vujić postaje prikazano finim uvirom u srednjoeuropski kontekst tako da ovaj rad predstavlja značajan pomak u široj valorizaciji ovog nepravredno zaboravljenog književnika. Autoričini pogledi višestruko se računaju tako da su mnogostruko složene rečenice intrigantan primjer polivalentnoga čitanja Jelovšekovog teksta: »Barokna stilizacija ikonografske slike ljljana posredno je viđenje pojma mladosti (časopisa: hrvatske moderne *Mladost* i *Jugend* u Münchenu, pokreta »Mladi Prag« i »Mlada Poljska«) koju je kao tradicijsko odredište nosio iz rodnoga grada Osijeka, s neprijepornim

¹³ Ibid. pod 10, Rem, str. 330.

¹⁴ Branka Brlečić-Vujić, »Prešućeni Jelovšekov dnevnik«, *Dani Hvarškoga kazališta – prešućeno, zabranjeno, izazovno u hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 33, Zagreb-Split, 2007.

¹⁵ Ibid. pod 14, Brlečić-Vujić, str. 237.

utjecajem glazbene atmosfere Praga. Estetsko prevrednovanje Jelovšek je uspostavio preko glazbe i ikonografskog lika žene koje je u ozračju utjecaja Stanislava Przybyszewskog i berlinskog okruženja kavane *Das schwarze Ferkel*, sastajališta Augusta Strindberga, Edvarda Muncha i Stanislava Przybyszewskog 1892./93. »Simfonije su posvećene Zofki (Kveder), Sonji. Je li to simbol ljepote i ljubavi prema voljenoj ženi koja se javlja u raznim oblicima, a ima simboliku samo žene?«¹⁶

U zborniku 31 iz 2005. Milovan Tatarin u raspravi »Trpezarijske svečanosti u slavonskoj književnosti 18. stoljeća« posebice se bavi razdobljem Antuna Josipa Turkovića, župnika župe sv. Mihovila iz osječkog Nutarnjega grada koji je u Tvrdi priređivao raskošne gastro-bakanalije, kako piše u njegovom *Dijariju* što ga vodi od 1800. godine. Ova iscrpna i slikovita rasprava podijeljena je u sljedeće cjeline: *Što su jeli stari Slavonci?*; *Josip Stipan Relković: Men' se samo pisati dopade čim se vladat svaki kućnik znade*; *Josip Stipan Relković: Gle, Trivune, naši gosti postrugaše baš do kosti*; *Antun Josip Turković: Jerbo slab i mazan stojim i zato se svakog bojim*; *Adam Filipović: maldu tebe kuvarke svu izržu ko čvarke i s kajmakom naprave, da se jiduć svi dave*; *Dost put šala mala jest veselje dala, dost put nauk malo zlo doli obali*.

Posebice autor naglašava kako su tada za stolom u Osijeku boravili brojni kulturni i književni uglednici kao što su Josip Jakošić, Josip Pavišević, Aleksandar Tomiković, koji su se izmjenjivali s rodbinom, članovima franjevačkog, isusovačkog i kapucinskog reda.

IV. Rasprave koje tematiziraju hrvatski književni kontekst

U zbornicima s Dana Hvarškoga kazališta vidljivo je da se Osječani nisu bavili samo zavičajnim temama već su svoje znanstvene poglede usmjevali i prema književnicima prepoznatim u širem nacionalnom kontekstu. Tako Milovan Tatarin piše tekst naslovljen »Ponovljena izdanja spjeva o

¹⁶ Ibid. pod 14, Brlečić-Vujić, str. 242.

Olivi u 19. stoljeću«,¹⁷ a u sljedećim zbornicima bavi se Jankom Iblerom¹⁸ kao i Branimirom Livadićem.¹⁹ Teme koje izlaže i potom objavljuje Helena Sablić Tomić primarno su usmjerene na hrvatsku autobiografsku prozu,²⁰ Zlatu Šundalić intrigira prozno stvaralaštvo Adele Milčinović,²¹ a Tatjana Ileš uz mentorstvo²² piše tekst »Grad između pamćenja i zaborava«.

¹⁷ Milovan Tatarin, »Ponovljena izdanja spjeva o Olivi u 19. stoljeću«, *Dani Hvarškoga kazališta: hrvatska književnost u doba preporoda (ilirizam, romantizam) – građa i eseji o hrvatskoj poeziji*, sv. 24, Split, 1998., str. 229-276.

¹⁸ Milovan Tatarin, »Janko Ibler – kritičar i romanopisac«, *Dani Hvarškoga kazališta: razdoblje realizma u hrvatskoj književnosti i kazalištu – građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 26, Zagreb/Split, 2000., str. 173-190.

¹⁹ Milovan Tatarin, »Novelistika Branimira Livadića«, *Dani Hvarškoga kazališta: književnost i kazalište hrvatske moderne – bilanca stoljeća – građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 27, Zagreb/Split, 2001., str. 307-319.

²⁰ Helena Sablić Tomić, »Autobiografska proza u razdoblju hrvatskoga romantizma«, *Dani Hvarškoga kazališta: hrvatska književnost od preporoda do Šenoina doba – građa i eseji o hrvatskoj poeziji*, sv. 25, Split, 1999., str. 83-99; »Antun Branko Šimić: Dnevnik, pisma«, *Dani Hvarškoga kazališta: hrvatska književnost i kazalište dvadesetih godina 20. stoljeća – građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 29, Zagreb/Split, 2003., str. 252-261; »Oblici građanske razbibrige u dnevnicima Franje pl. Cirakija«, *Dani Hvarškoga kazališta: igra i svečanost u hrvatskoj književnosti i kazalištu – građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 31, Zagreb/Split, 2005., str. 264-273; »Izazov korespondencije Zofke Kveder«, *Dani Hvarškoga kazališta: prešućeno, zabranjeno, izazovno u hrvatskoj književnosti i kazalištu – građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 33, Zagreb/Split, 2007., str. 420-431.

²¹ Zlata Šundalić, »Prozno stvaralaštvo Adele Milčinović«, *Dani Hvarškoga kazališta: književnost i kazalište hrvatske moderne – bilanca stoljeća – građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 27, Zagreb/Split, 2001., str. 334-357.

²² Helena Sablić Tomić, Tatjana Ileš »Grad između pamćenja i zaborava«, *Dani Hvarškoga kazališta: pamćenje, sjećanje, zaborav u hrvatskoj književnosti i kazalištu – građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*, sv. 37, Zagreb/Split, 2011., str. 303-322.

ZAKLJUČAK

Osim zavičajnih tema slavonskog teksta hrvatske književnosti, osječki se znanstveno-istraživački krug bavi istraživanjima nacionalne odnosno europske književnosti, posebice XVIII. stoljeća (za spomenuti je priloge Stanislava Marijanovića, Kamila Firingera, Zlate Šundalić, Milovana Tatarina). Autorima i njihovim djelima iz XIX. stoljeća sustavnije pristupaju Branka Brlenić-Vujić i Bogdan Mesinger, dok su rasprave vezane za XX. stoljeće one koje potpisuju Dragan Mucić, Goran Rem, Helena Sablić Tomić, Marica Grigić i Ivan Trojan. Jedini članak o jeziku koji dolazi na Hvar iz Osijeka napisala je za zbornik 23 iz 1997. Ljiljana Kolenić i naslovljen je »Pogled u frazeologiju 'Razgovora ugodnog' Andrije Kačića Miošića«.

Umjesto zaključka uputiti nam je pogled prema podacima iz bibliografije *Dana Hvarskoga kazališta* od 1975. do 1986. koju je sastavila Nevenka Bezić-Božanić²³ iz koje je vidljivo kako je osječkih znanstvenih izlaganja u tome razdoblju bilo šest. Godina 1997. ona je koja okuplja isto toliko osječkih znanstvenika i njihovih rasprava te se od tada prepoznaje znatan prinos što mlađih znanstvenika toliko i već spomenutih doajena osječke kroatističke škole što čini vrijedan prilog znanstvenom skupu Dani Hvarskoga kazališta.

Od spomenute bibliografije Nevenke Bezić-Božanić iz 1986., ista autorica 2004. godine objavljuje podatke o *Danima Hvarskoga kazališta* u razdoblju od 1975. do 2004.²⁴ pa zbroj radova napisanih u tome razdoblju s tekstovima objavljivanim do 2010. upućuje na činjenicu kako je u zbor-

²³ Nevenka Bezić-Božanić, »Bibliografija Dana Hvarskoga kazališta (1975-1986)«, *Dani Hvarskoga kazališta: Hanibal Lucić*, Split, 1987., str. 301-318.

²⁴ Nevenka Bezić-Božanić, »Bibliografija Dana Hvarskoga kazališta (1975-2004)«, *Dani Hvarskoga kazališta: hrvatska književnost, kazalište i avangarda dvadesetih godina 20. stoljeća – eseji i građa o hrvatskoj drami i teatru*, Zagreb – Split, 2004., str. 383-425.

nicima objavljeno sedamdeset osam književnopovijesnih ogleđa profesora i asistenata osječke kroatistike.

OSIJEK AND HVAR

Abstract

This research is a way of documenting events that have taken place in two cultural spaces, Pannonian and Mediterranean, urban and insular. Performances of the Croatian National Theatre in Osijek and Croatian Studies scholars from the Croatian Language and Literature Department of the Faculty of Philosophy in Osijek have been giving a continuous and long-term creative and scientific contribution to Hvar Theatre Days conferences. Contact points of Osijek and Hvar become visible through these performances and scholarly work. Apart from the theme of the homeland of local Slavonian texts, scholars and researchers from Osijek also study Croatian, as well as European literature, especially the 18th-century texts (Stanislav Marijanović, Milovan Tatarin, Zlata Šundalić), while the 19th-century authors are studied systematically (Branka Brlenić Vujić, Marica Grigić, Bogdan Mesinger). The 20th-century topics are dealt with by Goran Rem, Helena Sablić Tomić and Ivan Trojan. The only paper on language is by Ljiljana Kolenić, the title of which is »A Glance at Phraseology in *A Pleasant Conversation* by Andrija Kačić Miošić« (»Pogled u frazeologiju *Razgovora ugodnog* Andrije Kačića Miošića«). Pursuant to bibliographic records of Hvar Theatre Days conferences from 1975 to 1986, compiled by Nevenka Bezić Božanić, there are only six papers from Osijek in that period. Pursuant to bibliographic records of Hvar Theatre Days conferences from 1986 to 2010, there are seventy-eight papers written by established and young scholars from the Croatian Studies Department in Osijek.